

(Text in Dutch and English)

RAPPORTERING bijeenkomst op 13 juni 2022

Gisteravond hadden we, in voorbereiding van deze conferentie, ook al een bijeenkomst in het Vlaams Huis hier in Brussel, waar we de specifieke taalsituatie inzake onderwijs hebben overlopen van een aantal landen.

Ik moest daarbij terugdenken aan een andere bijeenkomst in datzelfde Vlaams Huis, ongeveer twintig jaar geleden. Toen hadden we daar een gastspreker uitgenodigd uit Letland, één van de Baltische staten. Dat was mevrouw Ina Druviete, directeur van het Letse taal instituut, die later ook nog minister van onderwijs is geworden. De onafhankelijkheid van Letland was toen nog vrij recent en zoals u weet kent het land, dat na de tweede wereldoorlog door de Sovjetunie werd geannexeerd, een groot aantal inwoners van Russische afkomst waardoor de eigen Letse taal, vooral in de steden, in de verdrukking was gekomen. De uitspraak van mevrouw Druviete die me altijd is bijgebleven ging als volgt : "Als je het hen vraagt zullen bijna alle Letse burgers verklaren dat ze bereid zijn te sterven voor hun taal, maar toch zijn er maar heel weinig Letten die bereid zijn hun taal onder alle omstandigheden te spreken." In ongelijke taalsituaties doen we vaak taalafstand, vandaar dat het nodig is talen die in de verdrukking dreigen te komen wettelijk te beschermen en regels uit te vaardigen over het taalgebruik in openbare diensten, in het onderwijs en zelfs in commerciële en privébetrekkingen.

In dat verband werd er in de Vlaamse beweging vaak verwezen naar het adagium van de Franse dominicaan Henri Lacordaire, die schreef (in het Frans) : « entre le fort et le faible, entre le riche et le pauvre, entre le maître et le seigneur, c'est la liberté qui opprime et la loi qui affranchit ». Kortom in verhoudingen tussen ongelijken is het de vrijheid die verdrukt en de wet die bevrijdt.

Vandaar dat in veel gebieden waar de taal bedreigd is, wettelijke stelsels zijn uitgedacht die soelaas moeten bieden. Zo heeft Zuid-Tirol, dank zij zijn autonomiestatuut, sinds de jaren 1970 zijn Duitstalig onderwijs kunnen uitbouwen. Maar het blijft problematisch dat de Italiaanse staat die verworvenheid telkens weer wil verstoren door zijn eigen beleidsopties op te leggen. Het is dan ook altijd opnieuw weer nodig om de onderwijsautonomie te verdedigen tegen die centralistische inmenging.

Evenzo heeft Catalonië na vele jaren moeizaam een onderwijsmodel uitgewerkt op basis van immersie, dat algemeen werd geprezen, zelfs door de Unesco, maar waar de Spaanse overheid nu plots de eis stelt om 25% van de lessen in het Spaans te geven.

Andere gebieden, zoals Veneto, hebben een eigen taal, die door de regio ook als officiële taal wordt erkend, maar waar verder weinig of niets mee gebeurt op onderwijsvlak. Eigenaardig genoeg bestaan er wel scholen die het veneto als onderwijstaal gebruiken in Brazilië waar een grote Venetiaanse gemeenschap leeft en ook in dele van Kroatië waar de taal wordt gesproken maar niet in Veneto zelf waar het aan eigentijdse schoolboeken ontbreekt.

In Schotland is het Gaëlic, doordat het geweerd werd uit de scholen en ook op radio en televisie nooit aan bod kwam weggekijnd tot een quasi marginaal fenomeen waarbij in de laatste census van 2011 nog maar 57.000 mensen aangeven deze taal dagelijks te gebruiken. Pas in 2005, zes jaar na de oprichting van het eigen Schotse parlement kwam er een onderwijstaalwet die het Gaëlic op school kansen geeft in de gebieden waar het wordt gesproken. Maar ook het 'Scots' is op zijn retour. Het is geen variant van het Engels maar

had oorspronkelijk een uitgebreid eigen lexicon. Het wordt vooral door de lagere sociale klassen nog gesproken.

Baskenland, dat gespreid ligt over twee staten en drie regio's, is bovendien nog eens opgedeeld in verschillende taalgebieden waar verschillende onderwijsmodellen gehanteerd worden gaande van Baskisch immersie-onderwijs over tweetalig onderwijs tot Spaans onderwijs met Baskisch als vak. Het zou wenselijk zijn mocht er slechts één onderwijsmodel zou gehanteerd worden maar dan nog is de uitdaging om stimulansen te geven aan het gebruik van het Baskisch buiten de schoolse context want veel jongeren kunnen wel Baskisch spreken doordat ze het leren op scholen maar blijken de taal toch niet te gebruiken buiten de school. Er is dus behoefte aan 'vrije tijds-taalbeleid'.

In Vlaanderen werd zo'n vijftig jaar geleden het taalkundig normaliseringsproces afgerond, met het vertrek van de Franstalige afdeling van de Katholieke Universiteit van Leuven naar Wallonië. Nederlands is in Vlaanderen de bestuurs- en cultuurtaal, de taal van media en ontspanning. Toch zijn er een aantal uitdagingen. Vooreerst is er Brussel dat in grote mate verfranst is en waar de Vlaamse overheid terecht veel investeert om het Nederlandstalig onderwijs te doen bloeien en groeien, waardoor het vandaag tot 25% van de Brusselse schoolbevolking bereikt. Ten tweede staat het universitair onderwijs onder druk om het Engels, de taal van de internationale handel en de globalisering, steeds meer ruimte te geven in de curricula. Tot nog toe heeft de Vlaamse overheid dit gebruik van het Engels kunnen beperken tot 18,33% in de bachelors en toch wel 50% op masters-niveau. Als we willen vermijden dat het Nederlands afglijdt naar het niveau van huis- tuin- en keukentaal, moet het als academisch instrument te allen prijze gevrijwaard worden.

Tot zover mijn overzicht van de bevindingen van gisterenavond. U ziet dat de situaties van land tot land verschillend zijn maar dat de gemeenschappelijke noemer is dat een autonome beslissingsmacht, zonder inmenging van buitenaf, cruciaal is om een adequaat taalbeleid voor het onderwijs te kunnen voeren.

REPORTING meeting on June 13, 2022

Last night, in preparation for this conference, we also had a meeting in the Flemish House here in Brussels, where we went over the specific language situation regarding education in a number of countries.

This reminded me of another meeting in the same Flemish House, about twenty years ago. Then we invited a guest speaker there from Latvia, one of the Baltic states. That was Mrs. Ina Druviete, director of the Latvian Language Institute, who later became minister of education. Latvia's independence was relatively recent at the time and as you know, the country, which was annexed by the Soviet Union after the Second World War, has a large number of inhabitants of Russian descent, so that the native Latvian language, especially in the cities, was suppressed. Mrs. Druviete's statement, which I have always remembered, went like this: "If you ask them, almost all Latvian citizens will declare that they are willing to die for their language, yet very few Latvians are willing to speak in all circumstances." In unequal language situations, we often distance ourselves from language, which is why it is necessary to legally protect languages that are at risk of oppression and to enact rules about the use of language in public services, in education and even in commercial and private relations.

In this regard, the Flemish movement often referred to the adage of the French Dominican friar Henri Lacordaire, who wrote (in French): « entre le fort et le faible, entre le riche et le

pauvre, entre le maître et le seigneur, c'est la liberté qui opprime et la loi qui affranchit ». In short, in relations between unequal's, it is liberty that oppresses and law that liberates.

Hence, in many areas where the language is under threat, legal systems have been devised to provide relief. Thus, thanks to its status of autonomy, South Tyrol has been able to develop its German-language education since the 1970s. But it remains problematic that the Italian state repeatedly wants to disrupt that achievement by imposing its own policy options. It is therefore time and again necessary to defend educational autonomy against such centralized interference.

Similarly, after many years, Catalonia has laboriously developed an immersion-based education model that has been widely praised, even by UNESCO, but where the Spanish government is now suddenly requiring 25% of classes to be taught in Spanish.

Other areas, such as Veneto, have their own language, which is also recognized as an official language by the region, but with which little or nothing is done in the field of education. Oddly enough, there are schools that use Veneto as a language of instruction in Brazil, where there is a large Venetian community, and also in parts of Croatia where the language is spoken, but not in Veneto itself, where contemporary textbooks are lacking.

In Scotland, Gaelic, because it was banned from schools and never featured on radio and television, has languished into a quasi-marginal phenomenon with only 57,000 people reporting in the last census of 2011 that they use this language on a daily basis. It was only in 2005, six years after the creation of Scotland's own Parliament, that an Education Language Act was passed that would give Gaelic opportunities at school in the areas where it is spoken. But the 'Scots' is also on the decline. It is not a variant of English but originally had an extensive lexicon of its own. It is mainly still spoken by the lower social classes.

The Basque Country, which is spread over two states and three regions, is furthermore divided into different language areas where different education models are used, ranging from Basque immersion education over bilingual education to Spanish education with Basque as a subject. It would be desirable if only one educational model were used, but the challenge is still to provide incentives for the use of Basque outside the school context, because many young people can speak Basque because they learn it in schools, but it turns out that the language is still there. not to be used outside of school. There is therefore a need for a 'leisure language policy'.

In Flanders, the linguistic normalization process was completed about fifty years ago, with the departure of the French-language department of the Catholic University of Leuven to Wallonia. Dutch is the language of government and culture in Flanders, the language of media and entertainment. However, there are a number of challenges. First of all, there is Brussels, which has been Frenchified to a large extent and where the Flemish government rightly invests a lot to make Dutch-language education flourish and grow, so that today it reaches up to 25% of the Brussels school population. Secondly, university education is under pressure to give English, the language of international trade and globalization, more and more space in curricula. So far, the Flemish government has been able to limit this use of English to 18.33% in bachelor's degrees and as much as 50% at master's level. If we want to prevent Dutch from sliding down to the level of domestic, garden and kitchen language, it must be preserved as an academic instrument at all costs.

So much for my summary of last night's findings. You see that the situations differ from country to country, but the common denominator is that an autonomous decision-making power, without outside interference, is crucial to be able to conduct an adequate language policy for education.